

Månadsmagasin för ASPECT - Association for Chartered Surveying, Property Evaluation and Transactions

Nordisk lantmätarkongress i Aalborg

Digitaliseringsrevolutionen

Höga hus förändrar Stockholms stadsbild

Föreningen Aspects tidskrift utkommer med elva nummer per år.

ADRESS

PRENUMERATIONS-
ÄRENDEN

Aspect

Vasagatan 52, 4 tr

111 20 Stockholm

Tel: 08-667 95 90

Fax: 08-24 54 64

e-post:

info@aspect.se

REDAKTÖR

Barbro Larsson

Tel: 08-642 78 59

barbro.larsson@noteramedia.se

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Svante Astermo

svanteao@algonet.se

Marianne Carlbring

marianne.carlbring@naisvefa.se

Torbjörn Cederholm

torbjorn.cederholm@sis.se

Thomas Dubois

thomas@kartotek.se

Åke Ekwall

ekwall.08800843@telia.com

Birgitta Hansson

birgitta.g.hansson@gmail.com

Ingegerd Hedmark

ingegerd.hedmark@structor.se

Carl Johan Hjalme

carljohanhjalme@comhem.se

Jörgen Polstam

jorgen.polstam@swedbank.se

Helén Rost

helen@topeye.com

Maria Ulfvarson-Östlund

maria.ulfvarson-ost-

lund@environment.ministry.se

ANSVARIG UTGIVARE

Birgitta Hansson

GRAFISK FORM

Sylvia Åkerblom

ANNONSER

Frick Media AB

Box 2230

103 15 Stockholm

Tel: 08-21 95 85

Nr 9 utkommer den 13 oktober. Sista materialdag för platsannonser är den 28 september.

Nr 10 utkommer den 18 november. Sista materialdag är den 30 oktober.

TRYCKERI

Grafiska punkten

Växjö

Tel: 0470-700 700

Omslagsbild:

Aalborg

Foto: Asger Sonne Kristensen

Mot nya djärva mål

Så är semestern över, hösten är i antågande, barnen börjar i skolan (hemska tiden går) och vardagslunken återvänder. Innan hösten börjar på allvar har styrelsen och sektionerna alltid sitt årliga planeringsmöte för det kommande året. I år i form av en dagstur till Åland. Vi fick här möjlighet att diskutera de grundläggande målen och syftena med föreningen och påbörja årsplaneringen för 2010. Inför mötet genomfördes tre korta enkätundersökningar kring ett antal centrala frågor. Tack alla ni som svarade då det gav oss i styrelsen värdefull input om hur ni värde-erar föreningens verksamhet och vägledning kring nya idéer, ämnen och aktiviteter. Ett glädjande svar var hur mycket tidningen uppskattas. Skön respons för redaktionsrådet och alla som bidrar till tidningens produktion, ett stort tack för era insatser!

Vidare kommer styrelsen att vid sitt oktobermöte diskutera verksamhetsplanen för de kommande åren. Vi hoppas kunna fastställa planen före årets slut. Innehåll och inriktning kommer att redovisas vid nästa årsmöte.

Med förhoppning om en spännande höst och att vi ses på VL-dagarna 09.

Peter Wågström

4 Nordisk lantmätarkongress i Aalborg:

- Årets nordiska lantmätarkongress i Aalborg hade två huvudfrågor på dagordningen: det nordiska samarbetet inom utbildningsområdet och klimatfrågan.
- Seminarieserien om klimatutmaningarna visade med tydliga siffror och tankvärda slutsatser hur vi kan och bör gå vidare i miljöarbetet.
- Bredden i lantmätarutbildningen gör oss väl lämpade som rådgivare i frågor som gäller mark och dess nyttjande.
- Cecilia Lindén tilldelades ett av de tre kongressprisen för sin uppsats om drivkrafter och engagemang.
- De nordiska ombudsmännen höll sitt årliga möte i samband med Aalborgkongressen. Planeringen av nästa års kongress i Norge var en av ombudsmännens huvuduppgifter.

11 Föreningsnytt

12 Höstens första frukostmöte

Frukostmöte om beslutsfattande.

20 Digitala arkiv ökar tillgängligheten

Lantmäteriets kartor är nu digitala. Digitaliseringen innebär en revolution i fråga om tillgänglighet.

22 Höga hus i Stockholm går emot riksintresset

Ett 30-tal skyskrapor kommer att förändra Stockholms stadsbild. Landmärken och accenter säger förespråkarna. Fartblinda planerare och brott mot riksintresset, säger motståndarna.

26 Bygg 80-våningshus!

Riktigt höga hus i bra lägen är enda vägen att gå för att råda bot på bostadsbristen i Stockholm, skriver Thomas Larsson, ekonom och ingenjör.

Huvudfrågor

Utbildning och klimathot

Årets nordiska lantmätarkongress i Aalborg hade två huvudfrågor på dagordningen: det nordiska samarbetet inom utbildningsområdet och klimatfrågan.

AV BIRGITTA HANSSON FOTO: INGEGERD HEDMARK, ASGER SONNE KRISTENSEN

 Ordföranden i den danska landinspektörsföreningen, Henning Elmström, tog i sitt välkomsttal bland annat upp frågan om samverkan inom Norden kring vår utbildning. Alla kan inte vara bäst på allt. Vi borde utnyttja möjligheten att förlägga olika delar av utbildningen till det universitet som har de bästa förutsättningar för just den delen av utbildningen. Ett samarbete har just påbörjats mellan den danska landinspektörsutbildningen vid Aalborg universitet och Lunds universitet. Den danska lantmäteristuderanden som vill specialisera sig inom fastighetsekonomi kan få den delen av utbildningen i Lund.

Key-note speaker var FIGs president Stig Enemark som är bosatt i Aalborg och som deltagit i en lång rad nordiska lantmätarkongresser. Hans föredrag handlade om lantmätarrollens utveck-

ling från mätande till management och ledarskap och därmed lantmätarens möjligheter till en framträdande roll i den globala utvecklingen. Vi bidrar med bred kunskap om bland annat ägande, värdering, kartläggning, planering och lagstiftning med fokus på markanvändningen. Därmed också till en hållbar social, ekonomisk och miljövänlig utveckling i världen.

Fyra teman

Kongressen hade fyra övergripande teman med ett föredrag från varje land: Geografisk information som ingång till digital förvaltning. Ulf Sandgren, Lantmäteriet talade här om Geodata – drivkraft i utvecklingen av e-förvaltning.

Nästa session handlade om Klimatutmaningen – lokala konsekvenser och beredskap. Thomas Nylund, förbunds-

Bo Hansson ser lite brydd ut över hust-
ru Birgittas installation...!

Det man inte har i huvet få man ha i benen, sa Nils Schou från danska Miljöstyrelsen och förvandlade trädgårdsbordet till talarstol (ovan).

De tre kongresspristagarna var Solfrid Mykland, Christian Tel-lusen och Cecilia Lindén (t h).

Råbjerg Mile är ett vandrande flygsandfält som så sakteliga är på väg ut i Kattegatt. Att bestiga denna stora sanddyn var som att förflytta sig till öknen (t v).

Föredragshållarna i fjärde sessionen talade om digitala verktyg i byggbranschen. Fr v Martin Andrée, Sverige, Heidi Berg, Norge, Gunnar Friberg, Danmark och Henrik Haggren, Finland.

direktör, Gästrike Återvinnare var den svenske föredragshållaren i denna session. I en särskild artikel i detta nummer berättar Ingegerd Hedmark om innehållet i ett par av föredragen i denna session.

Tredje sessionen behandlade Rådgivarrollen. Här var det Ingegerd Hedmark, Structor och Lars Jansson, Lantmäteriet, som tillsammans berättade om Lantmätaren som rådgivare i både statlig och privat sektor. Ett längre referat finns på annan plats i tidningen.

Den sista sessionen handlade om de digitala verktygen i byggbranschen. Det svenska bidraget om Frans – Framtidens handläggningsstöd för fastighetsbildning, presenterades av Martin Andree, Lantmäteriet.

Sista eftermiddagen gjordes ett studiebesök på Aalborgs universitet där flera föredragshållare berättade om den danska utbildningen till landinspektör. Nu finns återigen möjlighet att läsa vissa delar av kurserna i Köpenhamn.

Mer Island

Årets Lantmätarkongress blev en succé, med väl genomfört arrangemang och många goda föredrag. Vädret var dessutom strålande, vilket bidrog till den positiva upplevelsen av Nordjylland. Det fanns rikliga tillfällen till informella kontakter med kollegor från de andra nordiska länderna. Även Island hade en deltagare med och tanken är att involvera Island mer i detta nordiska samarbete.

Två viktiga frågor återkom under de tre kongressdagarna. Dels utbildningen och möjligheten till gemensamt nordiskt samarbete inom utbildningsområdet, dels klimatfrågan.

Inte semester

Nästa kongress hålls i Norge 2012, antingen i Oslo eller i Bergen. Norges utmaning blir att hitta ett program som kan locka alla kategorier av lantmätare i alla åldrar. Den tanke som funnits med kongressen som ett familjearrangemang under semestern kommer nog att överges. Det gäller att hitta former så att arbetsgivare ser nyttan med kongressen och fler får möjlighet att delta i tjänsten. Kongressen kommer därför

ligga i början på hösten och koncentreras så att invigningen ligger på torsdag eftermiddag, föredragen fortsätter på fredagen och den fackliga utflykten förläggs till lördagen.

...från nöjesfronten

Vid sidan om föredragen och sessionerna bjöds en rad evenemang. Aalborg stad hälsade välkommen i sitt fina konstmuseum första kvällen.

Andra dagen var det facklig exkursion. Med en utmärkt guide från danska Miljöstyrelsen reste vi norrut till Skagen. Han beskrev landskap, utveckling, möjligheter och svårigheter för denna del av Jylland. Det nordjylländska landskapet är bildat i havet, uppstigit ur havet, nedpressat av istiderna och nu åter omformat av havet och i vissa delar på väg att försvinna i havet igen.

Första stoppet var vid Råbjerg Mile som är ett vandringsflygsandfält som så sakteliga är på väg ut i Kattegatt. Att bestiga denna stora sanddyn var som att förflytta sig till öknen. Till upplevelsen bidrog strålande sol och en bra bit över 25 grader varmt.

Väl framme i Skagen tog vi "tåget" Sandormen längst ut till spetsen på Grenen. Gamla kartor visar hur denna del förändrats över åren och förflyttats. Den fyr som för ett par århundrade sedan byggdes mitt på landtungan har numera hamnat nära Kattegatt med risk för att om ytterligare ett antal år stå ute i havet.

Därefter ingick ett besök på Skagens naturrum, en vacker byggnad ritad av Jörg Utzon (Sydneyoperans arkitekt).

Skagens museum med specialutställning om Anna Ancher – en av skagenmålarna fanns också på besökslistan och lunchen intogs vid hamnen med utsikt mot det danska kungaskeppet Dannebrog. Den danske kronprinsen deltog i en kappsegling vid Skagen just denna dag och bodde på båten.

På kvällen var alla inbjudna på hemma-hos i danska lantmätarkollegors hem. Det blev som alltid väldigt roliga och givande timmar.

Sist men inte minst kom festkvällen med dans till sena timmen som avslutade kongressen.

Många roliga evenemang

Att svalka åtminstone fötterna i Kattegat var inte dumt.

Kongressfakta

Den 5 – 8 augusti gick den 21 nordiska lantmätarekongressen av stapeln i Aalborg på Jylland. "Viden om stedet styrker" eller på svenska "Kunskap om läget ger styrka" var kongressens tema.

Den första kongressen hölls i Köpenhamn 1920. Senast Sverige och Stockholm var värd var år 2000.

Sammanlagt kom strax under 100 deltagare plus ca 30 medföljande. En liten besvikelse för de danska arrangörerna som räknat med upp till 200 deltagare. Framförallt saknades de yngre.

Samtliga föredrag vid kongressen kommer att bli tillgängliga på den danska landinspektörsföreningens hemsida www.ddl.org. De finns också beskrivna i årets Nordiska häfte av Landinspektören. Tidningen finns i begränsad upplaga på ASPECTs kansli där du kan beställa ett exemplar.

"Sandormen" tog deltagarna längst ut på Grenen i Skagen (ovan).

Medföljande bjöds på rika möjligheter att bekanta sig med Aalborgs unika miljö (t v).

Stig Enemark charmas av skulpturerna i Aalborgs konstmuseum, där deltagarna hälsades välkomna (t h).

IIIX Nordiske Landinspektørkongres
| 5. - 7. august 2009 | Aalborg | Danmark |

VIDEN OM
STEDET
STYRKER

KUNSKAP OM LÅGET GER STYRKE

Klimatförändringarna Lantmätarna i startposition

Ingegerd
Hedmark

Att vårt klimat förändras hör vi dagligen, vi läser om det i varenda tidning och rapport, men vem presterar ett budskap som var och en förstår? Hur förändras egentligen vårt klimat? Hur påverkas vi av det? Och hur formulerar vi konkreta råd och anvisningar utifrån uppställda mål och prognoser? I Aalborg var "Klimaudfordringen – lokale konsekvenser og beredskab" en seminarieserie med tydliga siffror och tänkvärda slutsatser. Text att under 2007 gav hushållens återvinning av glas, metall, plast mm faktiskt hela 10% minskade utsläpp av växthusgaser - här finns säkert en outnyttjad potential.

AV INGEGERD HEDMARK FOTO: INGEGERD HEDMARK, BARBRÖ LARSON

Det är inte den här effekten av globaliseringen vi önskar oss... (OBS! Bilden är inte tagen i Danmark!)

Klimatförändringarna som orsakas av utsläpp av växthusgaser påverkar livsförutsättningarna i hela världen och måste därför mötas med åtgärder både globalt och nationellt. Hur ser då lantmätarens roll ut i dessa sammanhang?

Thomas Nylund, förbundsdirektör, Gästrikre Återvinnare visade i sitt inlägg att lantmätaren har en given roll i alla dessa frågor som ytterst handlar om vår och våra efterkommandes framtid.

Det svenska klimatmålet är att år 2020 uppnå en 40% minskning av klimatgasutsläpp, ca 20 milj ton mindre än 1990 års nivå. År 2050 ska Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären.

För att uppnå målet krävs en effektiv samordning av insatser inom kommuner, länsstyrelser och statliga verk. I alla dessa delar finns lantmätare som påverkar framtiden genom sin yrkesroll som lantmätare, både genom att dämpa och förhindra fortsatt klimatföränd-

ring, men också genom att arbeta med att anpassa samhället till effekterna av det förändrade klimatet med risker för översvämningar, ras, skred och oväder.

Avgörande inflytande

Lantmätarna inom den offentliga sektorn har ett avgörande inflytande på den framtida samhällsplaneringen, med möjlighet att uppmärksamma klimataspekterna i ett tidigt skede. Inom stat och kommun finns samhällsplanerare, fastighetsförvaltare, fastighetsbildare mm som arbetar med samhällsstruktur, omställning av energiförsörjning och fastighetsbildning.

I praktiken kan det innebära att vi framtiden bildar mindre tomter - vi förtätar och expanderar utmed befintliga kollektivtrafikstråk i stället för att glesa ut.

Samhällsplanering innefattar ju många discipliner och kompetenser och vi kommer allt oftare att använda IT- och GIS-tekniken för framtida sammanträden etc. Vi kanske inte alls åker och hälsar på varandra vid möten, vi kanske träffas via en skärm.

Det pågår idag ett antal projekt inom infrastruktur- och bebyggelseområdet, bl a kan nämnas Banverkets trädsäkringsprojekt där totalt 500 milj kr satsas på att öka säkerheten och robustheten i

järnvägsanläggningarna vid kraftig vind etc. I detta medverkar Lantmäteriet med att skapa servitut för trädsäkring.

Omfattande åtaganden

Lantmäteriet har även omfattande åtaganden mot kraft- och telekommunikationssektorn med att säkra ledningsdragningar med ledningsrätt i nya mindre sårbara och markförlagda ledningar,

Lantmäteriet har i uppdrag att ta fram en ny nationell höjddatabas med tätare och mer noggranna höjddata. Denna nya bas kommer att vara till stor nytta vid den kommande planeringen.

Lantmäteriet har tillsammans med Rymdstyrelsen skapat fjärranalysdata för ökad kunskap om miljö och klimatförändringar. Om vi lär av varandra kan vi skapa bättre förutsättningar för att dra nytta av fjärranalysdata och fjärranalysdatametoder i miljö- och klimatarbetet. Lantmäteriet har redan ett nationellt samordningsansvar inom geodata.

Kommande förändringar i PBL ställer krav på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder i nya detaljplaner samt rätt för kommun att få utföra åtgärder på annans mark. Dessa nya förhållanden kommer att beröra lantmätarkåren.

Lantmätaren och...

...vindkraften

Viktiga roller för oss lantmätare finns inom vindkraftsutbyggnaden. Vindkraften i Sverige ska byggas ut från dagens 2 Twh till 30Twh år 2020. Här involveras lantmätare som fastighetsbildare, marklösare och värderare.

...soporna

Bostäder och lokaler måste planeras och utformas så att sopsortering och ökad materialåtervinning möjliggörs. I översikts- och detaljplaner måste vi ta hänsyn till markbehov för återvinningscentraler och avfallshanteringsanläggningar.

...skogen

Viktiga åtgärder genomförs för att via omarrondering förbättra skogsbrukets produktions-förutsättningar. Stora behov finns främst i Dalarna där ca 400 000 hektar skogsmark ännu är starkt ägosplittrad.

...den biologiska mångfalden

Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald är viktiga för att mark och biomassa ska kunna binda mer koldioxid. Nätverk av skyddade områden som Natura-2000 områden och utvecklandet av grön infrastruktur är åtgärder som ingår i den åtgärdsplan som Europeiska kommissionen utarbetat. Lantmätaren har här en viktig funktion i tillkomsten av nya naturreservat.

...utvecklad IT-användning?

En utveckling av positioneringstjänsterna inom transportområdet leder till att man kan hitta optimala rutter och därmed minska utsläppen.

Ny planprocess

Irmeli Wahlgren, specialforskare vid finska statens tekniska forskningscentral VTT, arbetar med utveckla principerna för samhällsplanering i syfte att begränsa klimatförändringarnas inverkan på miljön, men också att anpassa planeringen till denna förändring.

Prognoser utförda vid VTT visar att luftmedeltemperaturen ökar med + 4 grader de kommande 100 åren, att medelregn-nederbörden ökar med 15% de kommande 50 åren, snötäcket kommer att ligga kvar ca 2 månader kortare tid jämfört med idag etc. Siffrorna talar sitt tydliga språk, samhällsstrukturen kommer ju också att förändras och hur påverkar detta den kommande samhällsplaneringen?

Redovisa utsläpp i detaljplan

Irmeli redovisade ett antal exempel på hur man tar med sig dessa klimatprognoser i planeringsprocessen. Att exempelvis redovisa utsläppen av växthusgaser i en detaljplan och även redovisa förändringen av olika alternativ ger en klar bild av konsekvenserna, som även blir tydliga för mottagaren. Dimensionering av avloppen är en annan viktig fråga som bör belysas mer i framtiden. Med

ökade vattenmängder kan dimensioneringen vara avgörande för att kunna minska risken för översvämningar. Det gäller alltså att titta framåt och inte välja lösningar utifrån det man känner till och erfarenhetsvärden. Minimigolvnivåer för nya hus är ytterligare ett sätt, exempelvis att i planen ange minsta golvhöjd som + 3.0 m öh.

Idag står nya större bostäder och persontrafik för den största ökningen av växthusgaser. Stadsstrukturalternativa studier är därför viktiga, dvs hur ska utbyggnaden ske? "Om vi väljer att bygga här – vad kommer härnäst?" och "Om vi inte väljer att bygga här – vad kommer då?". Trafikstudier och utveckling av kollektivtrafik bör belysas.

Irmeli gav oss slutligen 10 gyllene regler för planläggare:

1. Utred de lokala klimatförhållandena och prognoserna för deras förändringar med särskild focus på extrema företeelser.
2. Utred områden med en möjlig risk för översvämningar. Byggnader skall inte uppföras på dessa områden, om

det inte kan ske tryggt och förnuftigt. Utred också de lägsta byggnadsnivåerna, som kan anses vara trygga.

3. Komplettera den existerande samhällsstrukturen. Nya områden skall inte planeras avskilt från existerande bebyggelse. Undvik att skapa nya glesbygdsområden.

4. Planera byggnadsområdena samtidigt som grönområdena och gröna korridorer planeras.

5. Skapa ett gott mikroklimat genom att särskilt beakta den inverkan blåsten har.

6. En kraftig ökning av nederbörds-mängden måste beaktas, då man planerar dagvattnets avrinningssystem, och man bör kunna garantera avrinningen vid en ökning av vattenmängden.

7. Skapa hellre kombinationer av radhus och flervåningshus än stora glesa områden med villor. Sträva efter en tämligen tät bebyggelse. Användningen av fjärr- eller områdesvärme och förnybara energikällor bör främjas.

8. Granska förutsättningarna för kollektivtrafik. Skapa området eller bebyggelsen på ett sätt, som stödjer en utveckling av kollektivtrafiken. Skapa också en god miljö för promenader och cykling.

9. Se till att olika slags verksamheter blir placerade i närheten av varandra. Blanda olika verksamheter, skilj dem inte åt.

10. Bedöm vilken inverkan olika lösningar har på växthusgasutsläppen, välj de alternativ och lösningar, som har en optimal inverkan.

Thomas Nylund och Irmeli Wahlgren diskuterar upplägget med Torben Juul-sager, dansk lantmätare, moderator och arrangör.

Strategimöte

ASPECTs styrelse har haft strategimöte på en tur och returresa till Mariehamn. Större delen av styrelsen hade möjlighet att delta i en välmatad konferensresa den 25 augusti. Avresan från Stockholm skedde i ottan med Silja Europa. När vi kom till Mariehamn var det bara att kliva av båten och kliva på nästa båt som var på väg från Åbo till Stockholm. Efter 10 minuter på Åland var vi på resa igen. Först när båten redan låg i Värtahamnen avslutades de intensiva diskussionerna.

Resultatet av de nyligen genomförda enkäterna om den verksamhet som

många medlemmar svarat på i sommar låg till grund för diskussionerna. Några av frågorna som behandlades var således föreningens syfte, mål och organisation, hur kommunikationen med medlemmarna skall ske och vad som är eller borde vara medlemsnyttan. Enkätsvaren presenteras på annan plats i detta nummer.

Styrelsen skall nu skriva ner och bearbeta alla idéer och synpunkter för att kunna behandla dessa på styrelsemötet i oktober. Vi återkommer med rapport.

Birgitta Hansson

Till minne av Marianne Edlundh

Det är med stor sorg vi vill berätta att Marianne Edlundh avled den 15 augusti. Marianne som på ett strålande sätt skött ASPECTs kansli under flera år. Vi fick besked i mitten av juni att hon var allvarligt sjuk, men Marianne själv var full av förtröstan att vi skulle ses igen i augusti efter semesterperioden. Så blev det inte! Måhända var det dock lyckligt för Marianne att slutet kom så fort, eftersom hon tyvärr fick uppleva några smärtsamma veckor på slutet.

Marianne hade senast arbetat på KTH och började på SFF:s och SLF:s kansli efter sommaren 2005. Hon kom således att svara för alla uppgifter på kansliet under närmare fyra år. Det har varit fyra intensiva år bl.a. med ASPECTs bildande, SLFs 100-årsjubi-

leum i maj 2008 och den stora FIG-konferensen i Stockholm i juni i samma år. Därutöver ansvaret för det dagliga löpande arbetet med frukostmöten, VL-dagar, tidningen, samarbetet med SVR om gemensamt kansli och mycket annat!

Allt detta har Marianne skött på ett fantastiskt sätt! Dessutom har hon genom sin person spritt glädje omkring sig. Förutom för oss, som hade nära kontakt med Marianne under de här åren, även till föreningarnas styrelser, alla medlemmar och alla andra som kontaktat kansliet. Hon har gjort det genom stor vänlighet och en ambition att alltid ge god service och att lösa alla problem i positiv anda.

Vi hade en mycket nära arbetsrelation till Marianne då vi hade anledning att besöka kansliet flera gånger i veckan under de fyra åren. Det känns tungt och

Födelsedagar

40

Susanne Hörnfeldt, Stockholm, 22 sept
Annika Johansson-Karlsson, Dalskog, 30 sept
Maria Trickle, Tyresö, 27 sept

50

Marianne Carlbring, Vänersborg, 17 sept
Michael Casselbrant, Stockholm, 21 sept
Håkan Danfors, Mellbystrand, 5 sept
Eva Eriksson, Saltsjö-Boo, 22 sept
Stefan Skölden, Nyköping, 24 sept

60

Peter Nyström, Mariestad, 6 sept
Erik Sköldeberg, Vallentuna, 17 sept
Sune Åkesson, Örebro, 29 sept

70

Bo Frodell, Rydsgård, 18 sept

80

Kurt Fränkel, Ängelholm, 29 sept

Nya medlemmar

Ordinarie medlemskap:
Ola Karlsson, NCC Boende, Stockholm
Hannah Wengberg, Banverket, Sundbyberg

Teknologmedlemskap:
Patrik Johansson, Malmö Högskola, Malmö
Elina Kronqvist, KTH, Stockholm
Karolina Böös, KTH, Stockholm

tomt när vi idag kommer till Vasagatan för att besöka ASPECTs kansli.

Vi sörjer en varm vän och kär medarbetare!

Svante Astermo, Åke Ekwall

1 oktober

Frukostmöte med: Sektionen för fastighetsrätt och rättsekonomi och SVR:s Fastighets- och byggtutvecklingsgrupp

14-15 oktober

Värderings- och Lantmåteridagar
Preliminärt program skickas ut i början på juni. Se även www.aspect.se

19-22 October

Hanoi, Vietnam
7th FIG Regional Conference. Spatial Data Serving People. Surveying & Mapping for Land Administration and Environment Management. Organised by FIG and the Vietnam Association of Geodesy, Cartography and Remote Sensing.
Web site: www.fig.net/vietnam

5 november

Frukostmöte med sektionen för Miljö- rätt och miljöekonomi

3 december

Frukostmöte med sektionen för Teknik och Kartor

2010

Vecka 6

ASPECTs utbildningsvecka, se hemsidan

14-16 April

Kartdagar i Jönköping

11-16 April

FIG kongress i Sidney, Australien
Se www.fig2010.com för mer info.

6 maj

Årsmöte med ASPECT i Västerås
Program kommer senare

ASPECT på Facebook

Sedan en tid tillbaka finns det en grupp för ASPECT på Facebook. Här kommer ASPECTs event, bland annat frukostmöten och pubkvällar att uppdateras kontinuerligt så att du inte missar något. Har du ett konto är det bara att

ASPECTs styrelse

Peter Wågström, NCC,
ordförande
Marie Adolfsson, Lantmäteriet
Marie Bucht, Newsec
Marianne Carlbring, NAI Svefa
Jens Johansson, Realcompetence,
kassör
Börje Klingberg, Fastighetskontoret,
Malmö stad
Magnus Fernqvist, Magne Estate AB
Anders Åberg, Lantmäteriet
Ewa Swensson, Lantmäteriet

gå med i gruppen. Du finner den om du söker på ASPECT.

Har du inget konto så är det gratis att skaffa på www.facebook.com följ bara instruktionerna på hemsidan.

Självklart kan du även finna motsvarande information på ASPECTs hemsida.

Cecilia Lindén

Höstens första frukostmöte Hur fattar vi (rätt) beslut?

Torsdagen den 3 september samlades ett 40-tal personer i Westmanska Palatset för att lyssna till Patric Andersson, docent i ekonomisk psykologi vid Handelshögskolan i Stockholm. Ämnet för morgonen var psykologiska mekanismer som påverkar vårt beslutsfattande – eller enklare skrivet: "Hur fattar vi beslut?".

Patric gav en inblick i de steg som behöver tas vid beslutsfattande och vilka fällor som finns. Bland annat påverkar våra attityder, uppfattningar och föreställningar på vilket sätt vi närmar oss ett problem. Dessutom är vi inte pålitliga vid inhämtning av fakta – god beslutsfattande kräver inte bara faktakunskaper utan även insikter om vilka kunskaper vi saknar

Patric gav några exempel på vanliga misstag. Vi har bl.a. en tendens att

- överskatta våra kunskaper. Som kuriosa kan nämnas att Patric skrivit en bok om myter och fakta inom fotbollsvärlden där han "klär av" fotbollsexperten och deras förmåga att göra prognoser. Bland annat jämförs fotbollsexperternas prognos om fotbolls-VM 2002 med lekmännens. Och, föga förvånande, var lekmännens prognoser lika bra. Konkret gällde det att gissa vilka 16 lag som gick vidare från gruppspelen och tala om hur många rätt man själv förväntades ha. Experterna förväntade sig ha 12 rätt och lekmännen åtta. Båda grupperna lyckades gissa rätt på nio lag.
- vägra överge en investering bara för att det redan har spenderats så mycket pengar i det (s.k. sunk cost). Ett klassiskt exempel verkar vara tunnelbygget i Hallandsåsen.
- leta efter stöd för det man tror på och

att bortförklara sådant som går emot ens tro.

Morgonen avslutades med en diskussion bland åhörarna om egna erfarenheter vid beslutsfattande. En förklaring, till sunk cost kan möjligen vara att man fått en emotionell relation till ett projekt. Man vill inte överge det av känslomässiga skäl. Ett tips från en av åhörarna var att i koncernen, byta projekt med varandra för att komma bort från dessa emotionella band.

Fredrik Brunes

Den som önskar kopior på Patric Anderssons PP-bilder kan maila Fredrik Brunes på fredrik.brunes@infra.kth.se

GLOM INTE att tävla om FIGs
Sydney-kongresspris för unga lant-
mätare! Tiden går ut 30 november.
Läs mer på www.fig2010.com.

Svenska Aspect hittar du nu även på
föreningens hemsida, www.aspect.se

Det är medlemmarna som bestämmer

 Det är av oerhörd betydelse för ASPECTs styrelse att den verksamhet som föreningen har stämmer med medlemmarnas åsikter och önskemål. För att undersöka detta inför styrelsens fortsatta planering av verksamheten genomfördes under augusti en enkätundersökning bland medlemmarna.

Enkäten delades upp i tre delar för att inte på en gång ställa alltför många frågor. Några tyckte det var att i onödan kränga till frågan även om avsikten var god.

Vi fick in närmare 500 svar, vilket är ganska bra, eftersom många kanske fortfarande inte hade återvänt från semestrar.

Först några allmänna kommentarer: Förvånansvärt många medlemmar saknade uppfattning i flera viktiga frågor! Många olika uppfattningar redovisades i de särskilda kommentarerna.

Tidningen uppskattas

I den första delen enkäten var huvudfrågan hur medlemmarna bedömer den kommunikation som ASPECT har med medlemmarna. Av svaren framgår klart att tidningen ASPECT är i hög grad uppskattad. Mer än 90 % av de svarande tycker att tidningen är bra, ganska bra eller mycket bra! En klar majoritet anser att ASPECT ska fortsätta att ge ut en tidning. Många kommentarer gällde antalet nummer och om det är nödvändigt att tidningen ges ut som papperstidning. Det är frågor som redaktionsrådet får överväga och komma med förslag till styrelsen om.

En annan fråga som diskuterats inom styrelsen är om vi ska fortsätta att ge ut en tryckt matrikel. Också på den här punkten var mer än 80 % positiva till en matrikel. Även i den frågan finns flera förespråkare för en digital matrikel i stället för den nuvarande tryckta.

När det gäller hemsidan ansåg något mer än 50 % att den var bra. Rätt många saknade uppfattning. En angelägen uppgift är att göra hemsidan mer aktuell. Den är en mycket viktig kanal för information om pågående och kom-

Hälften av medlemmarna har ingen uppfattning i frågan om fortbildning bland annat.

mande arrangemang.

Ungefär lika många tyckte att matrikeln skall ges ut i pappersformat respektive att hemsidan är tillräcklig.

Många tycker ingenting!

Den andra delen enkäten berörde medlemmarnas mening om årsmöten, Värderings- och Lantmäteridagar, fortbildningsvecka och utlandsverksamheten. Påtagligt många – cirka 50% – hade ingen uppfattning om vare sig årsmöten, utlandsverksamheten eller om den fortbildningsvecka som ASPECT anordnat några år. Detta tyder på att vi måste öka informationen om dessa verksamhetsområden. De som hade en uppfattning om årsmötena var dock ganska positiva. På ungefär samma sätt såg svaren ut för de som hade en åsikt om utlandsverksamheten och fortbildningsveckan.

ASPECTs frukostmöten uppskattas av mer än 60 %. Tyvärr svarade cirka 30 % att de saknade uppfattning. Sannolikt sammanhänger det med att flertalet frukostmöten hittills arrangerats i Stockholm och Malmö. Anmärkningsvärt är att medlemmarna synes uppskatta att frukostmötena i Stockholm alltid arrangeras på i förväg låsta dagar.

Värderings- och lantmäteridagarna bedöms av cirka 70 % vara bra eller mycket bra. Till den frågan finns många kommentarer om innehåll och förslag

till förändringar/förbättringar. De är värda att gås igenom ordentligt.

Inga extrakostnader

I den tredje enkäten ställdes bl a frågor om chefsnätverk, möjligheter till coaching, tjejtträffar/nätverk. Även i den här delen saknade många en uppfattning. Bland de som redovisade någon åsikt tyckte en del att dessa arrangemang inte skulle medföra särskilda kostnader, utan antingen ingå i verksamheten eller endast kräva en mindre kostnad.

Information om internationella seminarieresor och internationella utbildningar uppskattas, men även i dessa delar var det påtagligt många som saknade uppfattning.

Frågan om en särskild sektion för fastighetsbildning borde skapas besvarades av 41 % med ja, 15 % med nej medan 44 % saknade uppfattning.

En första presentation av det här materialet redovisades vid styrelsens planeringsmöte i augusti. Materialet kommer att vara av stort värde för styrelsens fortsatta arbete med att planera föreningens framtida verksamhet. Ett stort tack till alla som svarat och lämnat värdefulla kommentarer!

Åke Ekwall

Helhetens mästare

Lantmätare är väl lämpade att fungera som rådgivare i frågor om galler mark och dess nyttjande. En orsak är att bredden i vår utbildning ger en förståelse hur saker och ting hänger ihop. En hel förmiddag användes till att diskutera lantmätarnas roll och hur den kommer att utvecklas i framtiden.

AV INGEGERD HEDMARK FOTO: ASGER SONNE KRISTENSEN

 Lantmätare, både offentliganställda och privata, gav sin syn på verksamheten, hur den förändrats och vilka som är de kommande största utmaningarna. I de nordiska lantmätarnas roll som rådgivare finns mycket gemensamt. Lantmätare är väl lämpade att fungera som rådgivare i frågor som gäller mark och dess nyttjande. En orsak är att bredden i vår utbildning ger en förståelse hur saker och ting hänger ihop.

Många ingenjörer kan räkna ut exakt olika placeringar och göra ritningar för ett vägbygge, men lantmätaren kan även se hur vägens placering kommer att påverka markanvändningen runtomkring, miljön och även hur det ekonomiska värdet kommer att förändras.

Samtliga fyra länders föredragshållare spår en framtida brist på lantmätare. Länderna har i flera år haft svårt att fylla utbildningsplatserna, samtidigt som ålderskurvan talar för en ökad pensionsavgång. Kompetensförsörjningen ses som den största utmaningen just nu.

Finland

Mikael Still, förrättningslantmätare vid Nylands lantmäteribyrå (Lantmäteriverket) arbetar huvudsakligen med inlösen- och andra värderingsförrättningar. Mikael menar att lantmätarens roll har förändrats, från att varit en enväldig beslutsfattare som tog beslut

genom att slå näven i bordet till att i högre grad fungera som informatör och förse fastighetsägarna med relevant information.

Rollen som beslutsfattare finns givetvis kvar, men föregås av en dialog där markägarna blivit bättre på att bevaka sina rättigheter. Utmaningen ligger nu i att förena de bägge rollerna och att se till att alla berörda får samma information och vid samma tillfälle.

I Finland är det obligatoriskt med ett förrättningssammanträde och då finns ett naturligt tillfälle att gå igenom och informera de berörda. I denna förrättningsverksamhet har de privata lantmätarna (konsulterna) endast en begränsad roll. Konsulterna kan däremot biträda eller som ombud företräda en fastighetsägare i dessa situationer, vilket inte är ovanligt vid exempelvis gränstvister.

Rådgivare i exploateringsärenden är ytterligare en roll. Även här är tillgången på privata aktörer begränsad, men det finns goda möjligheter för privata lantmätare att komma in inom en relativt snar framtid.

Norge

Steinar Elden, vd för Elden Eiendom AS, har startat ett av Norges konsultföretag med inriktning på lantmäteriåfrågor. Företaget är störst i Norge med 9 anställda, norska privata lantmäteriåföre-

Mikael Still

Steinar Elden

tag är relativt små; 1- 9 anställda med max 7 lantmätare som mest. Antalet företag uppgår till ca 30 st och det sker i stort sett inget samarbete dem emellan. Förra året blev dock ett av företagen uppköpta av Ramböll, men Steinar tror inte det kommer att påverka utvecklingen särskilt mycket. Många vill ha kvar sina företag och är inte intresserade av att sälja.

Arbetsuppgifterna inom de norska konsultföretagen liknar i stort de svenska; förhandlingsuppdrag inför inlösen, taxeringsfrågor, upprättande av ändamålsenligt arkiv, värdering av skog och tomt, avtalsfrågor inom hyra och samarbete/intentionsavtal, ombud och biträde. De vanligaste uppdragsgivarna är stat, kommun, kraftproducenter, telebolag, byggbolag och privata förvaltningsbolag.

Det råder brist på lantmätare i Norge. Marknaden för privata konsulter är relativt ung, men då få lantmätare är bra på marknadsföring, behövs ytterligare synliggörande av kåren. För att kunna överleva i en tuff konkurrens krävs en långsiktig strategi och att lantmätaren även blir försäljare.

Danmark

Steen Lund, administrativ direktör vid LE34-gruppen, ett företag med ca 200 medarbetare, fördelade på tio kontor i Danmark och Sydsverige. Aktiviteterna i företaget är koncentrerade till Skel och Ejendomme (gränser och fastigheter), Mätning och Geodata, Inlösenfrågor och Miljö, samt IT och GIS. Infrastruktur är en viktig uppgift och LE34-gruppen har bl a jobbat med Metron i Köpenhamn och Citytunneln i Malmö.

Företaget är Danmarks största landinspektörfirma och bland de största inom teknisk rådgivning. Man har under lång tid vidgat verksamhetsområdet för företaget. Det har ställt stora krav på ledarskap på alla nivåer och en massiv utveckling av organisationen och kommunikationen i företaget.

Sverige

Lars Jansson, stf generaldirektör vid Lantmäteriet och Ingegerd Hedmark, lantmätare vid Structor Projektutveck-

ling AB redogjorde gemensamt för lantmätarnas olika roller inom det offentliga lantmäteriet och inom den privata sektorn.

Den svenska modellen för fastighetsbildning inrymmer både statliga och kommunala lantmäterimyndigheter men inte privatpraktiserande lantmätare. För att förbereda och bistå fastighetsägare i samband med fastighetsbildning är det dock inte ovanligt att privata lantmätare – konsulter – anlitas.

I förrättningsverksamheten påminner Sverige och Finland mycket om varandra. Förrättningslantmätaren har en mycket central roll i processen genom ansvaret att klarlägga de juridiska och tekniska förutsättningarna, att låta alla berörda komma till tals, samråda och göra avvägningar mellan olika intressen och slutligen fatta ett korrekt beslut. Genom lantmätarens eget ansvar för att ta fram erforderliga utredningar upplevs förrättningsförfarandet som både rationellt och rättssäkert. Förrättnings-sammanträdet är dock inte obligatoriskt vilket gör att konsulternas roll kan inriktas på att ta fram erforderligt material och avtal för att förrättningslantmätaren ska kunna avsluta förrättningen utan sammanträde. Detta för att vinna tid och om möjligt korta ner handläggningstiden och resursinsatsen hos myndigheten. Vid sidan om förrättningsverksamheten finns det i Sverige en anslagsfinansierad rådgivningsverksamhet som framför allt tillhandahåller information från förrättningsarkiven, men också riktar sig till Länsstyrelser och kommuner i bl a planärenden.

Den privata konsultverksamheten för lantmätare som rådgivare påminner mycket om Norge, med undantag att vi i Sverige har både stora och små företag, och att vi i stora projekt, där behovet är stort, arbetar tillsammans för att lösa uppgifterna och genomföra projekten. De stora infrastrukturprojekten, i såväl privat som offentlig regi, är under vissa tider resurskrävande och där har ett flertal privata lantmätare en viktig funktion att fylla, både som resursavlastare, men även som kvalificerad rådgivare under en kortare tid.

Förutom konsultrollen har Sverige sedan länge en tradition av "bolagslantmätare" till en början inom de stora

Steen Lund

Lars Jansson

skogsägande bolagen, men det har utvecklats att även om fatta andra kategorier av fastighetsägare. Idag är det inte ovanligt att de stora aktörerna inom fastighetsförvaltning och byggande utrustar sig med egna lantmätare som förbereder fastighetsbildningsåtgärder i samband med detaljplanläggning och exploatering. På deras lott faller även att strategiskt förvärva mark, utveckla och sälja vidare.

Young surveyors Från arbetsgrupp till nätverk

Denna uppsats tilldelades det svenska kongresspriset. Cecilia Lindén funderar över drivkrafter och engagemang.

AV CECILIA LINDÉN
FOTO: ASGER SONNE KRISTENSEN

 Sittandes på flygplatsen i Wien efter en workshop i FIG Kommission 2, funderar jag över vad som driver mig till att bygga nätverk som jag gör? Är det för att lära känna nya människor från hela världen? Är det för att få resa? Är det för att stå inför folk och prata eller är det för att jag är en social typ?

Jag får lite då och då frågan hur det kommer sig att jag får chansen att göra det ena och det andra. Det är svårt att svara på, jag tror att det handlar om att vara på rätt plats vid rätt tillfälle, men även att se möjligheter där ingen annan ser dem. Prova och se var du hamnar!

Social och lite galen

Jag anade inte att då jag tackade ja till att bli en del av organisationskommittén för FIG Working Week 2008, skulle det leda till att jag 2009 skulle bli ordförande för ett Young Surveyors Network inom FIG. Hade någon sagt det till mig för ett par år sedan så hade jag svarat att personen i fråga förmodligen inte är riktigt klok...

Om någon sedan skulle fråga mig hur

jag gått till väga för att skaffa mig detta internationella nätverk så skulle jag inte ha något självklart svar. Men två faktorer som varit avgörande för mig har varit dels mitt intresse för andra länder och andra kulturer, dels ett visst mått av galenskap!

Sedan jag 17 år gammal flyttade till Frankrike ett år på gymnasiet och lärde mig franska, så tror jag att allt är möjligt bara jag bestämmer mig för att jag vill göra detta.

Jag inser inte i förväg hur mycket tid åtaganden som FIG Young Surveyors egentligen tar. Nog för att jag inför detta fyra års åtagande bad om betänketid till dagen efter. Vad innebär det egentligen att starta en arbetsgrupp i en världsomspännande organisation och hur

*Ett kongresspris delades ut för tre län-
der. Svensk pristagare var Cecilia Lin-
dén som belönades för sina insatser i
internationella sammanhang, främst
som ordförande i nätverket Young Sur-
veyors i FIG.*

mycket inflytande kan en grupp studen-
ter egentligen få i denna koloss till orga-
nisation? Men jag visste redan att jag
skulle tacka ja när idéerna började pop-
pa upp i huvudet och så blev det...

Globalt yrke

Engagemanget i FIG har varit en del av
mitt liv sedan jag 2005 deltog första
gången vid FIG Working Week i Kairo.
Där insåg jag att det som vi i Sverige tra-
ditionellt kallar för Lantmätare på eng-
elska heter Surveyor, dock med tillägget
"land", då det annars är någon som står
utanför affären och frågar vad det är du
köpt. Konferensen i Kairo fick upp mina
ögon även för det faktum att yrket är glo-
balt och det är inte bara vi i Sverige som
har problem med åldersstrukturen, det
har även FIG. Så när konferenstemat
under nästa möte med organisations-
kommittén kom på tal så föreslog jag att
vi borde byta från "Coordinating the
Development" till något mera framsynt
och vi enades om "Integrating Genera-
tions". Detta skulle även visa sig bli
grunden för FIG Young surveyors wor-

king group.

SLF ville, på grund av det nya konfe-
renstemat, satsa på att bygga en bas
med intresserade teknologer som kun-
de vara med och engagera sig till Wor-
king Week i Stockholm. Därför utlystes
10 resestipendier till FIG Congress i
München hösten 2006. Att vi var så
många ledde till att ordföranden för
kommissionen frågade mig om jag vil-
le grunda en arbetsgrupp för unga lant-
mätare. Det var här jag bad att få tänka
efter lite, det skulle ju ändå vara ett åta-
gande på fyra år och alla tidigare åta-
ganden jag haft hade varit på ett år. Men
jag tackade ju ja och långsamt växte
gruppen, det blev en vice ordförande
från Tyskland, en sekreterare från Tur-
kiet, en eventsansvarig från Lund och
en treasurer från Polen. Sedan kom det
även med två australiensiskor som
marketing coordinator och regional co-
ordinator.

Vi gjorde vårt första officiella framträ-
dande som grupp under FIG Working
Week i Hong Kong året därpå. Den posi-
tiva uppmärksamhet vi fick där motive-
rade oss att fortsätta, vi kände att vi var
på rätt spår! Vi tog kontakt med andra
som ville vara med och engagera sig
och det blev artiklar i vårt nyhetsbrev.
Nyhetsbrevet har varit mycket uppskat-
tat och för varje utskick har vi fått myck-
et respons. Men ett problem här är att
nå fram till studenter och Young Pro-

fessionals i FIG:s lokala medlemsorga-
nisationer.

Många planer

Min lilla grupp jobbade på och planerna
inför FIG Working Week i Stockholm var
många. Vi skulle ha en teknisk session
med papers, en informell session med
inbjudna talare och förstås speed-men-
toring. Galet kul koncept som australi-
ensiskorna har bidragit med. Det prick-
ar verkligen in grundkonceptet med vad
denna grupp gör, vi skapar möjligheter
för olika generationer att mötas och ska-
pa kontakter. Förutom detta ordnades
även en studentpicknick i Humlegården
samma kväll som det var home visit din-
ners. Så mycket som jag sov efter den-
na vecka har jag aldrig gjort tidigare,
men det var värt allt jobb - frågan att
involvera och engagera yngre har aldrig
varit mer aktuell inom FIG.

Vägen framåt skulle komma via ett
förslag från FIG Council om att förändra
vår status från arbetsgrupp till att bli ett
nätverk omfattande alla kommissioner.
Så där står vi idag, i transformations-
processen till att bli ett nätverk. Detta
hoppas vi också kommer att hjälpa oss
med problemet att nå ut till de lokala
medlemsorganisationerna. Vi kommer
att kunna trycka på dem på ett helt
annat sätt när frågan om att ha en stu-
dent eller Young Professional represen-
terad inom organisationen kommer
ovanifrån. Det är i detta vi mött mot-
stånd. Vi är inte ute efter något fientligt
övertagande, utan om att säkra kun-
skapsöverföringen och återväxten inom
yrket. Det är min övertygelse att en
grupp av människor bestående av olika
åldersgrupper, etniciteter och kön job-
bar så mycket bättre än en grupp bestå-
ende av en grupp likriktade individer.

Det är oerhört givande att se hur långt
man kan komma med ett projekt av den
här typen. Volontärarbete innebär fria
ramar och eftersom det inte funnits
något liknande tidigare inom FIG har vi
verkligen tillåtit oss att sätta standar-
den. Men vi hoppas att den grupp som
tar över efter oss 2010 inte är rädda för
att pröva nya idéer. Roligare projekt har
jag aldrig haft!

Cecilia Lindén är ordförande FIG Young
Surveyors Network

Kate Fairlie från Australien (Events coordinator i FIG Young Surveyors Network) och
ASPECT-stipendiaten Ida Kjörk, Trollhättan trivdes i Eilat.

Ombudsmannamötet

De nordiska ombudsmännen höll sitt årliga möte i samband med Aalborgkongressen. Planeringen av nästa års kongress i Norge var en av ombudsmännens huvuduppgifter.

AV SVANTE ASTERMO FOTO: ASGER SONNE KRISTENSEN

 Ombudsmannamötena börjar med en sammanfattning av viktigaste händelser eller trender i vardera landet. Man diskuterar arbetsmarknad, rekrytering till utbildningarna och till föreningarna, lagstiftningsfrågor, lantmäteriverkens utveckling/framtoning mm. Ombudsmannarapporterna finns i det Nordiska häftet som kan fås på kansliet.

Varje land informerar om tidpunkt för egna aktiviteter för att undvika kollisioner med varandras arrangemang.

Redaktörerna hade ett särskilt möte där huvudämnet var tema för nästa Nordiska tidskrift, då Norge är ansvarig utgivare (förslagen var miljö, Inspire, och utbildning).

Samverkan och/eller samordning av lantmäteriutbildningen i Norden har varit föremål för diskussioner med bl.a. ett seminarium i Stockholm i januari

2009. Fortsatt aktivitet inom detta fält diskuterades och en kartläggning av statusen i de olika länderna ska göras. Vi ska söka stöd från Nordiska Ministerrådet för projektet.

Gemensamma internationella frågor dryftades och man saknar nordiska kandidater till funktionärer i både CLGE och FIG. Efter Sydney blir det bara Mikael Lilje och Cecilia Lindén som besätter någon förtroendepost. Betänk att både FIG och CLGE idag har dansk president. Sverige har nordisk uppbackning för ett CLGE seminarium 2011 om referensnät.

Kongressen diskuterades ingående och det konstaterades att Norge till år 2012 ska fundera över:

- Hur man kan attrahera en bredare publik särskilt bland yngre medlemmar.
- När på året kongressen ska hållas. Det

är dags att rucka på traditionen att den ska vara i anslutning till semestern.

- Hur det fackliga innehållet ska serveras. Upplägget med jämförande studier av olika teman i de olika länderna bör bibehållas och ämnesvalet göras med stor omsorg.

- Kongressens längd och förläggning till veckodagar, liksom värdet av en utflykt med fackligt innehåll diskuterades.

- Danska arrangemangen prisades. Föredragen var utomordentligt bra, det sociala utbytet mycket bra, besöken i privata hem mycket givande.

- Nästa kongress blir i Norge år 2012, troligen Oslo eller Bergen.

Nästa ombudsmannamöte blir i Skåne i månadsskiftet juli/augusti med Sverige som värd.

Ombudsmännen från vänster: Leif Bjarte Mjøs, Norge, Henning Elmström, Danmark, Svante Astermo, Sverige och Pekka Halme, Finland omger FIG-presidenten Stig Enemark.

Digitala arkiv mer tillgängliga

Lantmäteriets arkiv är nu digitala. Efter snart tio år av utvecklingsarbete och omfattande dokumentskanning har under våren 2009 satts punkt för ett av de största digitaliseringsprojekt som genomförts i Sverige. Den digitala versionen av arkiven har lagrats i en arkivdatabas som getts namnet Arken, och nås via Internet. Arbetet har i väsentliga delar utförts i samarbete med Riksarkivets skanningcentral i Fränsta.

AV BENGT OLOF KÄCK

 Digitaliseringen innebär en revolution i fråga om tillgänglighet. Arkiven i digital form presenteras på nätet i två versioner. Den fullständiga versionen har namnet ArkivSök, och är avsedd för professionella nyttjare, som tecknar avtal om användning. ArkivSök finns hos många kommuner, företag, institutioner och myndigheter över hela landet.

Dessutom finns en publik version som benämnts Historiska kartor. Där kan vem som helst gratis titta på alla kartor och handlingar från olika delar av landet, som arkiverats före 1929. Via en e-handelstjänst, som nu lanseras kan privatpersoner beställa hem handlingar som är av särskilt intresse.

Möjligheten att ta del av gamla kartor

och handlingar via Internet har visat sig leda till kraftigt ökad användning av arkiven. Lantmäteriarkiven är idag viktiga underlag för ett flertal verksamheter, som berör mark och fastigheter. Samtidigt har de ett betydande värde som historisk kunskapskälla.

Särskilt intressant är att arkiven innehåller storskaliga redovisningar by för

Samhällsbyggare

Ser du möjligheter där andra ser problem?
Har du vad som krävs för att utmana gamla sanningar
och maximera nyttan av kundens investering?
Till vår samhällsbyggnadsdivision i Stockholm söker vi
nu kvalificerade personer till följande tjänster:

Planarkitekt Lantmätare/exploateringsingenjör

Vi arbetar kompetens- och gränsöverskridande inom företaget. Inom planläggningsområdet samarbetar arkitekter, landskapsarkitekter, planarkitekter och lantmätare i projekt från tidigt skede till genomförande.

Kontakta Stefan Modig, planarkitekt, tel 010-480 17 72
eller Lena Winberg, lantmätare, tel 010-480 16 13

www.grontmij.se

by eller hemman för hemman av hur marken användes, hur den var indelad i fastigheter, hur bebyggelsen var placerad o.s.v. Lantmäterihandlingarna berättar alltså i detalj var förfäderna bodde och vilken jord de brukade.

Världsunik karts katt

Lantmäteriets arkiv har under åren blivit omfattande. De största är Lantmäterimyndigheternas dokumentsamlingar. De har fram till nu funnits i Lantmäteriets länskontor, som normalt är belägna i residensstäderna. Lantmäterimyndigheternas arkiv innehåller förrättningshandlingar i original från 1700 – talet till nu. Det är handlingar med rättsverkan för dagens fastighetsägare men också en historisk och kulturell dokumentation om landets odling, bebyggelse och utveckling.

Vid Lantmäteriet i Gävle har under åren 1974 - 2008 förvarats bland annat arkiven efter Lantmäteristyrelsen (LMS) och Rikets Allmänna Kartverk (RAK). I Lantmäteristyrelsens arkiv kan studeras i original bland annat resultatet av den första organiserade storskaliga kartläggning av Sverige, igångsatt av Gustav II Adolf. Kartorna, som samlats i

så kallade Geometriska Jordeböcker, anses utgöra en världsunik karts katt. I LMS-arkivet ligger också renovationer, det vill säga kopior, av de viktigaste lantmäteriförrättningarna i landet. Således finns i arkivet renovationer av de flesta storskiften, laga skiften och andra större förrättningar. Originalen finns i Lantmäterimyndigheternas arkiv.

RAK-arkivet innehåller kartor från den allmänna kartläggningen som bedrivits sedan 1800-talet. Mest kända är Häradskartorna, Generalstabskartorna och de moderna Ekonomiska och Topografiska kartorna.

Efter skanningen har originalarkiven överlämnats till arkivmyndighet. Det innebär att Lantmäterimyndigheternas arkiv nu finns vid landsarkivet i Härnösand. Arkiven efter Lantmäteristyrelsen och Rikets Allmänna Kartverk har under 2008 flyttats till Riksarkivet. Kvar i Lantmäteriet finns de digitala versionerna.

All forskning via datorn

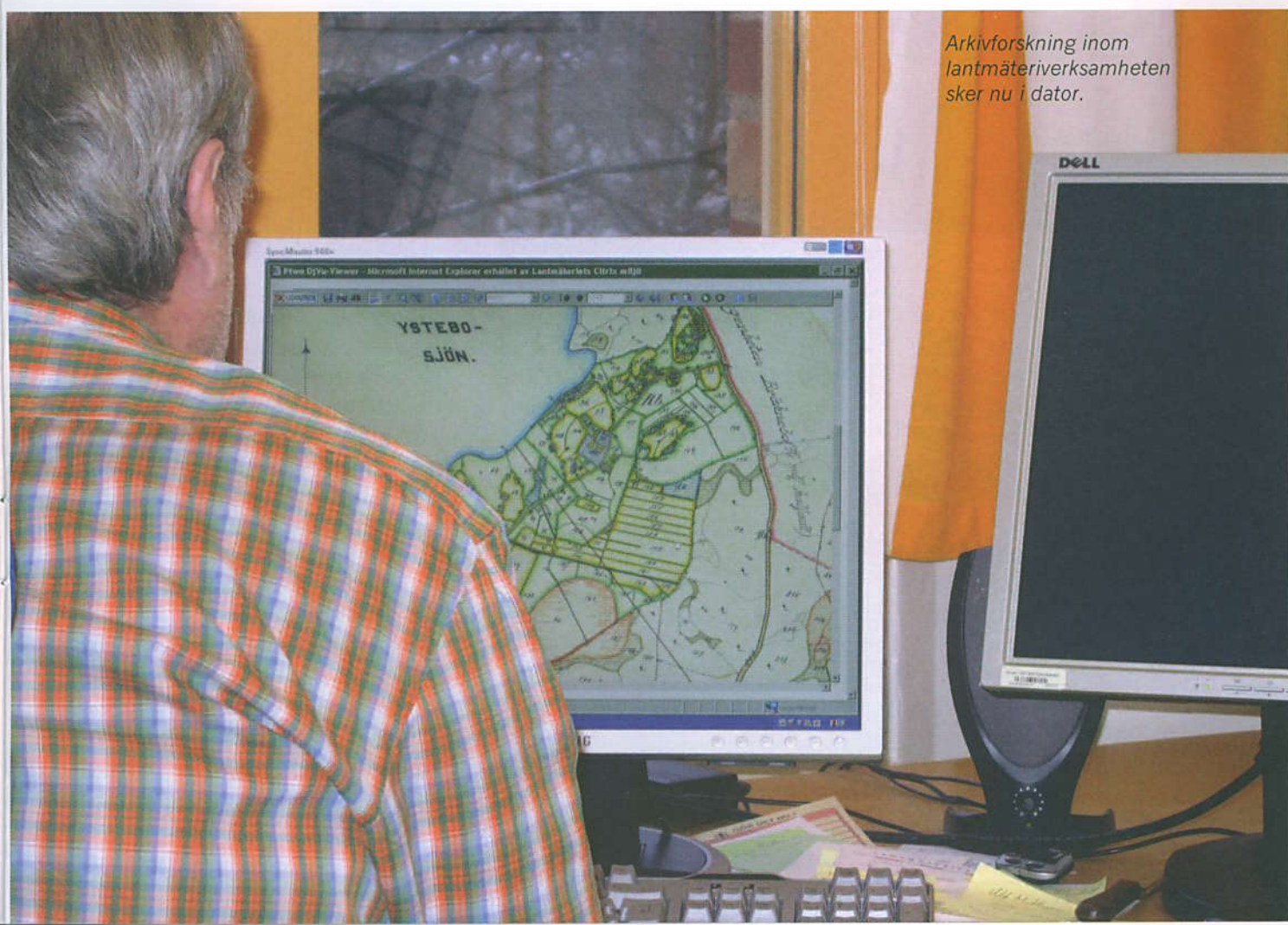
Erfarenheterna av digitaliseringen är mycket goda. Läsbarheten på datorskärmen av kartor och handlingar är bra, och söktiderna är mycket korta. Kvaliteten är sådan att praktiskt taget all

arkivforskning inom lantmäteriområdet nu kan göras via datorn. Vissa förbättringar av de digitala baserna skall desutom göras det kommande året. I inledningsskedet av arbetet skedde skanningen från den mikrofilm som finns över delar av arkiven, medan normalförfarandet senare blev att skanna direkt från originalen. Den mikrofilm-skannade versionen som fick lägre kvalitet och läsbarhet kommer nu successivt att bytas ut mot en dokumentskannad version.

Detta gäller i första hand Lantmäterimyndigheternas arkiv i Stockholm och Skaraborg.

Till fullständigheten bidrar också att kommunala lantmäterimyndigheter valt att skanna sina arkiv samtidigt som Lantmäteriet, och lägga databaserna i Lantmäteriets arkivsystem. Genom detta samarbete har skapats ett nationellt digitalt arkiv för lantmäteriförrättningar, som i hög grad underlättar allt forskningsarbete inom lantmäteriområdet i hela landet.

Bengt Olof Käck är lantmätare och har lett utvecklingsarbetet med de digitala arkiven.

Stockholms silhuett förändras av höghus

Ett 30-tal skyskrapor kommer att förändra Stockholms stadsbild. Landmärken och accenter säger förespråkarna, fartblinda planerare och brott mot riksintresset, säger motståndarna.

AV BARBRO LARSON

 Det finns moden och trender inom arkitektur, precis som i andra mänskliga uttrycksformer, det må gälla kläder och frisyrier eller musik och litteratur. För några decennier sedan hyllades det danska konceptet "tätt-lågt" och allting skulle vara "faelles", dvs gemensamt.

Nu är det snarare tätt-högt och privat som gäller. Förtätning har blivit kongenialt med nytänkande och modernitet.

Om det blir som yimby-nätverket och andra höghusivrare vill, kommer Stockholm snart att se ut som en spikmatta, med ett 30-tal nya höghus uppstickande långt över stadens gamla silhuett.

"Accenter" kallas de av stadsbyggnadsborgarrådet Kristina Alvendal (m). Begrepp som "Manhattan-skyline", "hus som sticker ut" och "staden som varumärke" är plötsligt legio.

Ett av de mer spektakulära torn som planeras är Klarabergs Torn, en 70-80 meter hög byggnad som ska fungera som entré till stationen för Citybanan. Den blir ett landmärke i den framtida utbyggnaden av Västra City. Så här beskriver Stockholms stad planerna:

"Området kring Centralstationen och Klara sjö är i dag otillgängligt och järnvägsspåren skär som ett sår genom city. Jernhusen, som äger marken i området,

och Stockholms stad planerar därför att bygga en ny stadsdel – Västra city – som präglas av ett modernt Stockholm som möter det gamla Stockholm. Området kommer att däckas över med plats för bostäder och kommersiella ytor med kontor, butiker och restauranger. Bostäderna ska bestå av både hyresrätter och bostadsrätter."

Högre byggnader än normalt

"För att det ska vara ekonomiskt möjligt att finansiera den nya stadsdelen krävs högre byggnader än normalt, omkring 8-9 våningar. I området planeras en 70-80 meter hög byggnad."

Högt och svart är senaste arkitekturmodet. Kungsholms port, ritat av Wingårdh och byggt av Wallenstam, är ett exempel.

2012.

Redan påbörjad är den sk Kungsholmsporten, två svarta tjugovånings-torn på ömse sidor om Essingledens mynning på Kungsholmen. De har ritats av Wingårdh Arkitekter och byggs av Wallenstam och kommer att rymma 267 lägenheter.

Husen kommer att stå som två spegelvända E-former, rygg mot rygg. Varje huskropp har tre utskjutande delar, med 7 till 8 våningar vardera och totalt 144 garageplatser under jord. Mellan de utskjutande lägre delarna planeras för tysta och skyddade bostadsgårdar.

Husen byggs med tjocka, extra isolerade väggar, vilket kan behövas i detta extremt bullerutsatta läge.

Idén med torn som entré eller portal har många tagit fasta på, med hänvisning till äldre tiders byggnader som Kungstornen och St Eriks-tornen. Vid den gamla tullgränsen Norrtull planeras två torn som entré till den nya stadsdelen vid Norra Station och Karolinska

Institutet. Protester från Skönhetsrådet och de boende har lett till att arkitekten Alexander Wolodarski nu ritar om tornen. Ursprungligen vidgade de sig och blev bredast högst upp. Nu funderar Wolodarski på att i stället följa "kyrk-tornsprincipen" med torn som smalnar av uppåt.

Många av de planerade höghusen ska byggas i de nya stadsdelar som under åren fram till 2030 kommer att binda samman innerstaden med det som idag betraktas som förorter. Söder om staden planeras tolv "skyskrapor" och lika många västerut, bl a i Kista.

I innerstaden planeras tio höga torn – förutom de redan nämnda också i Vär-tahamnen.

Staden byggs inåt

Stockholmsregionen förväntas växa till tre milj invånare år 2030. Detta kräver omfattande, kompetenta planeringsinsatser. "Att bygga staden inåt" är det nya mantrat för Stockholms planerare. De har övergett den glesa staden "med hyreslängor på åkrar och motorvägar som barriärer" till förmån för den täta, miljömässigt hållbara staden som kräver mindre energi och färre resor.

Tornet ska, tillsammans med den byggnad som planeras mitt emot Centralstationen, manifestera att området är den viktigaste kommunikationsplatsen i Sverige. 200 000 personer passerar området varje dag och antalet resenärer kommer öka i framtiden

Västra city kommer att byggas i tre etapper. I den första etappen ingår Klarabergs Torn, med planerad byggstart

"Sveriges högsta nyproducerade hyreshus". Så marknadsför Familjebostäder sitt nyaste tillskott på Kungsholmen.

Fartblinda planerare

Det finns dock de som menar att en viss fartblindhet har uppstått hos de styrande när det gäller omvandlingen av Stockholms innerstad. Tydliga avsteg har gjorts från de mått och den skala som kännetecknar Stockholms innerstad, trots att hushöjden är så viktig för stadsbilden att den klassas som riksintresse i översiktsplanen.

Där står också att ny bebyggelse i innerstaden ska göras på den gamla stadens villkor och att den äldre bebyggelsens proportioner ska behållas. I samrådsunderlaget för ny översiktsplan heter det bl a:

"Kompletteringar och förnyelse kommer även i framtiden att ske inom den grundläggande bebyggelsestrukturen såsom den beskrivs i stadens byggnadsordning. På detta sätt kan stadens unika kvaliteter förvaltas långsiktigt."

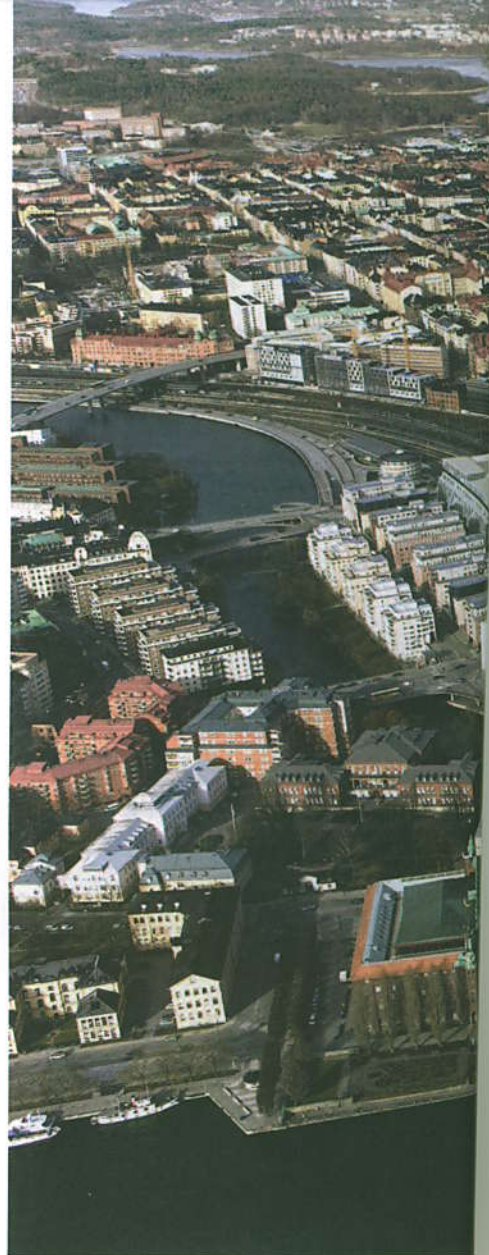
Höga hus skapar en "taggig" stadsbild som är främmande för Stockholm. Trenden med höga hus syns över hela innerstaden, men är särskilt tydlig på Kungsholmen, där så mycket byggs

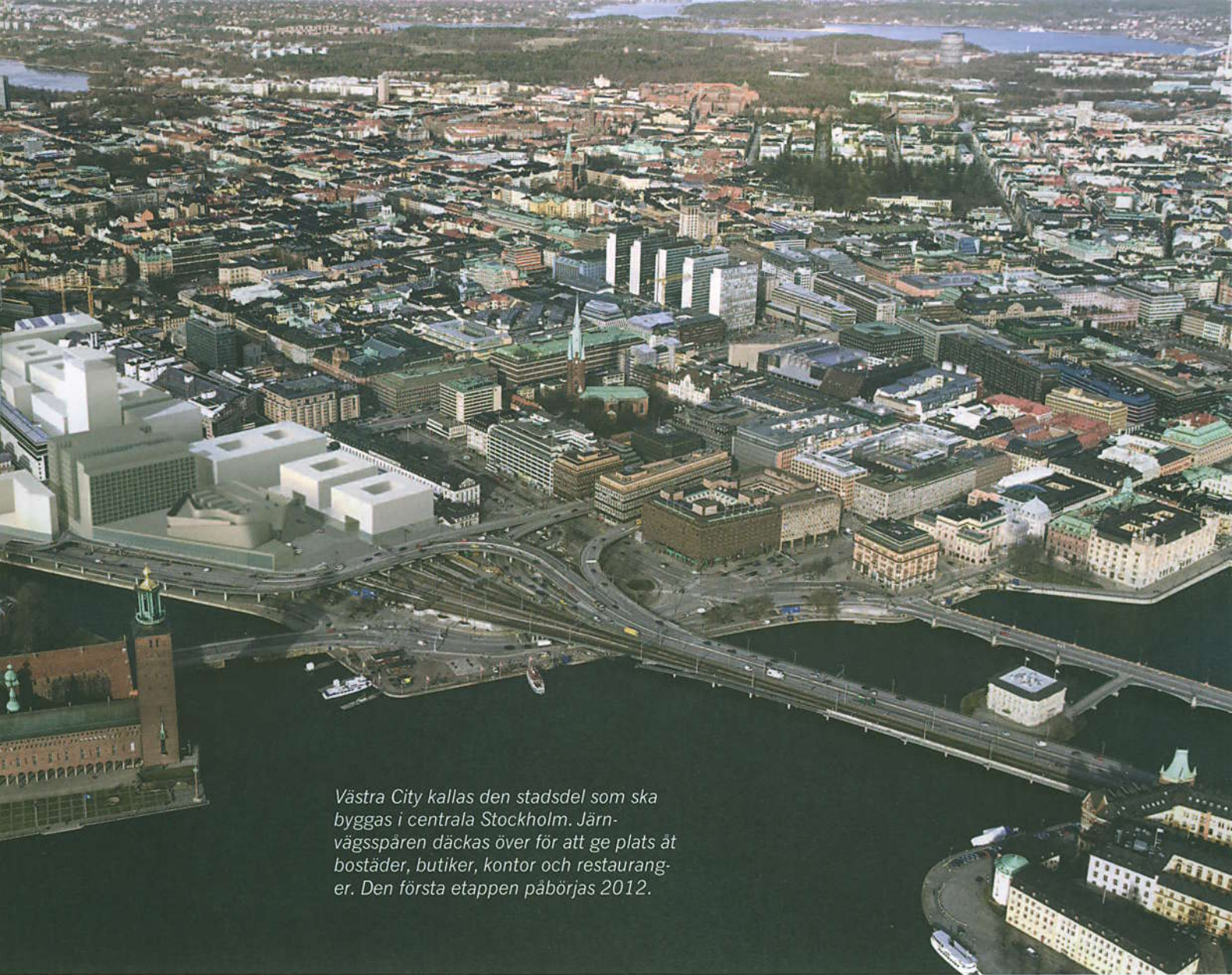
samtidigt. Det var från början en uttalad ambition att bygga den nya stadsdelen enligt stenstadens principer, där hushöjden korrelerar med gatubredd. Ju smalare gator desto lägre hus. Höga hus längs smala gator eller mot gårdar ger en skuggigare, mörkare miljö.

"Tydlig innerstadskaraktär"

I Exploateringsnämndens tjänsteutlåtande om bostadskvarteren längs Ulvsundavägen står det bland annat att "byggnaderna bildar en samlad bebyggelsefront mot sjön och Solna". Så blir det alltså inte, eftersom de nya husen är högre än de intilliggande.

Den gamla Skogaholms-fabriken vid Lindhagensgatan har ersatts av ett högt, svart hus som rymmer en butiksgalleria. I änden av gatan (som numera kallas "boulevard"), alldeles intill vattnet, bygger Familjebostäder sitt nya bostadstorn; 76 meter högt med 400 lägenheter fördelade på 24 våningar. Lusten, Vällingen och Sällheten är kvartersnamnen i området, enligt Familjebostäder

Västra City kallas den stadsdel som ska byggas i centrala Stockholm. Järnvägsspåren däckas över för att ge plats åt bostäder, butiker, kontor och restauranger. Den första etappen påbörjas 2012.

med "tydlig innerstadskaraktär och modern arkitektur". Samtidigt beskrivs det något motsägelsefullt som en "oas i staden" och den fråga som spontant uppstår är: Är staden något att drömma om – eller fly från?

Fotnot: Stockholms stads gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 1999 och den förklarades i huvudsak aktuell våren 2006. Ett år senare fick stadsbyggnadskontoret i uppdrag att inleda arbetet med en ny översiktsplan och inriktningen för detta arbete fastställdes av stadsbyggnadsnämnden i januari 2008.

Konferensanläggningen Stockholm Waterfront Building har bl a kritiserats för att det har en skala och en okänslig placering som konkurrerar ut vyn över det intilliggande Stadshuset (t v).

Tors Torn vid entrén till det nya Norra Stationsområdet kommer att ritas om efter protester från bl a Skönhetsrådet.

"60-80 våningar är lämpligast"

Bostadsmarknaden i Stockholm står inför ett nytt skede, där en kraftig utbyggnad av bostadsbeståndet behövs. Arkitektoniskt tilltalande höghus vid vattnet i innerstadens periferi, byggda av utländska entreprenörer, är vägen tillbaka till ett sunt och prisvärt boende. Det tycker Tomas Larsson, ekonom och byggnadsingenjör från Stockholm, med intresse för politik och stadsbyggnad.

 Sedan mitten av 1990-talet har priserna för bostadsrätter i Stockholms innerstad ökat med cirka 400 %. En opinionsundersökning i våras visade att 38 procent av hushållen tror att bostadspriserna kommer att fortsätta att stiga, vilket en ekonom vid en större bank kallade för "...överraskande positivt...".

Parallellt med prisstegringarna har bostadsbyggandet nått nya bottennivåer; under perioden 1990-2007 ökade bostadsbeståndet i innerstaden med i genomsnitt endast 0,8 % per år, samtidigt som antalet invånare i Stockholms kommun under samma period ökade med drygt 120 tusen personer. Bostadsmarknaden har hamnat i ett besvärande läge med rekordlåg bostadsbyggnad och skyhöga bostadspriser.

Stigande bostadspriser ses av många som något positivt, nästan som ett sundhetstecken. Men en god prisutveckling förutsätter även ett fortsatt lågt bostadsbyggande. Frågan är om det är rätt väg. En konsekvens är t ex att ungdomar får allt svårare att skaffa sig bostad, samtidigt som Sverige är på väg in i en demografisk kris. En analytiker vid den ansedda konsultfirman Tyréns Temaplan varnade för en tid sedan för att "...många 90-talister kommer att

tvingas bo kvar hemma hos sina föräldrar upp i trettioårsåldern...". Ett alternativ vore, enligt samma analytiker, att ungdomarna emigrerade. En annan negativ konsekvens är att höga boendekostnader dämpar den samhällsekonomiska utvecklingen; samhället som helhet är ingen vinnare på höga boendekostnader.

Överpriser och protektionism

Att producera lägenheter kostar cirka 20-25 tkr/m². Men vägen till dagens prisnivåer kring 40-60 tkr/m² är svårare att förklara. En förklaring lämnade dock Konkurrensverket redan 2002 i tolv punkter, med allt från "...bristande produktivitetsutveckling..." till "ekonomisk brottslighet i form av karteller..." inom den svenska byggbranschen. Varken det tidigare röd-gröna blocket eller Alliansen har heller lyckats vända denna utveckling. De svenska byggföretagens dominans är idag överväldigande.

Om bostadspriserna skall normaliseras måste utbudet öka. Men markytan för bostadsändamål i innerstaden och attraktiva närförorter är begränsad, samtidigt som höghus i innerstaden passar dåligt in i stadsbilden (jämför Skatteskrapan eller Haglunds pinne). Samtidigt tvingas vi se hur attraktiva

områden vid innerstadens periferi – ibland vid vattenytor – decennium efter decennium används som upplagsplatser eller inte alls (Värta-hamnen, Ulvsunda industriområde, Norra Stationsområdet, Tomtebodas bangård etc).

Bygg på höjden

Den ur kapacitetssynpunkt lämpligaste lösningen är höghus med uppemot 60-80 våningar. Det finns dock en generell politisk motvilja mot sådana hus, speciellt efter erfarenheterna med miljonprogrammet. Men exklusiva höghus kan lika gärna vara en attraktiv lösning, vilket erfarenheter från USA (Miami) visar.

Bostadsmarknaden i Stockholm står inför ett nytt skede, där en kraftig utbyggnad av bostadsbeståndet behövs. Arkitektoniskt tilltalande höghus vid vattnet i innerstadens periferi, byggda av utländska entreprenörer, är vägen tillbaka till ett sunt och prisvärt boende.

*Tomas Larsson
Stockholm*